

ЭЙНИ ЛДИР

«Тыва даг-дугу» компаниятынын илал бурун чыгарган «Бот-Бодундан чарным килеелекселдер дүжүртү каанын эсиин Тыважы шөөр электри шуу келектерин сөөртүп эккен куугузун бижылгаар.

Электрут электри шугумун Ханыч черлеринче шөйүп чорутуустроэнергиям бастиң Тыванын көздэ электри тудугу трестия электрияндириниң ол чаа соолды декабрдан эзелен ажилдурак дедар электри шугумуу «Тыва даг-дугу» компаниятын ил бурун хандыраын мех

нин тудуужулар ажымаз ара-
челерин бестеин, шагды
арыкка бестедеде дая-
кыларын кылган. Ток дамы-
кыгылаар уугу алаштарат
п чыгган демир-бетон кылды-
руулар чегине тогуру хуу-
нда баштайт алаштарат
маа тулаалык, чыин алаа
мехлоланын британдын тер-
туулар кыгылаар сорууга
арын алаштарат алаштарат
Н.П. Елистратов туурун туу-
рун ГЭС-тен электро туу-
лоосорик обалаын электро-
туурууга, беким мергежил-
дыне от анык республика-
ны кайгамчык уугу. Ол уугу
нин Елистратов Тывада келди
инде ажылаат алаштарат.

тургузуу турла. механизаторктор ол-бо чүчүне уаут тур. Улуг адагаштар бийим-дөзөкө пашагыт унүстөрүрт чартык тоңла.

Бирин бригадасында анык мехадегей шытаагытла тургуская Алексей Осипов оларнын ааштар. Ычгачын олар со-сидеында.

А.Довуракка алектри тогуу жекшишканын таарыштырар л турар. Декабрь 22-де, Эвер-Назаровтун электри энергиялар дөшт мехколхознын кол-Р.

М. ПУДУШ

адан) Н. Елсратов, И. Ко-
Довуар араамыа элэктри-
тудууда.
О. ОХЕМЧИКТИН фотозу.

болза, амгы тугучушкунар-
нын нарын байдалдарында да-
йыгы төдөлгилеринин ор-
ганизациясы болгаш чо-
гуларынга штабтарын бол-
таш шеряг келектеринин дем
каттыштарыны улам мыа
сайыраңгайымдыр, Барша
Көзөңлүн армияларынын
болгаш чурттарынын аразы-
да кады ажыдажылганы ба-
ла найырды моон соңгаар-
да басыктаары болур.

Чайгы шагза малчылар ораны болу бээр, хой, ешкуч алгыз, оларын кадарыларын дайгыш, аалдарын тарынын өзгөргө-биле долган, Эдгей шыаызы ам эи хур. Долганлар ак хар. Ак-Довурактын Абаз чедер орукч хас ораны, Эдгейин эртии ора бот-бодундан чартык кы метр хай черлерде дөмүр херекселдер дүктүрү каапын керер силер. Оз болза Абазадан Тыважы шөөр элктрич гүмүндүн хулу адагаштарынч келектерини сөөртү эки кааны о. Оларын энтөөш, тургузуу быжылгалар.

[illegible]

Кышкы берге хүнүндө бешиг тудугжулар ажымын дабайн, чагымар быжыгалаар черлерин бөлөткөн, пымар аргалык черлериниң мажын кооп, аптал, бөдіндерде э даштарын чазылдырып, чер ажылдарын кылган. Ток дамдар сызырындак демпирлерин быжыгалаар уугу алашат демпир, а оң таваа болза эптеп чыгган демпир-бөтөн кылдар. Механизаторлар оларын тургузар черинге чогуур х сарындаа, нелетсиз.

Бо хувиерде Эдегей тышазамында баштайгы алгаш дээрзе шаптыгын үгөн. Шына тулазын, чайын аякчалары берге. Ычланган мехолонгошны бригаданы доңда Эдегейге адагаштары туркуту бажылдар соруз. Адагаштар тургузукчу Н. П. Евристовур удуруту Оларыну дуржукалыны Куйбышев ГЭС-тен электри шу муш шейкук, Петровканы, Новосибирь облазын элект жидериге кириш, байлак дуркумганы, бедик мергежи шыгондогыны, Совет Эвелелиге ич анык республик электрикжидишын укур-дузаны кайтамчык утук. Ол у херек ден билеге, Ычланган ич Евристовур Тылаге кел сөн куалын азереткеш, бистинде ажалдан эзелен.

Ош бетин 25 метр, деңизин дөрт чартык тонна.

Н. П. Елистратовдун удурткан бригадасында анык механизаторлар ажылдап турар. Эдегей чынаазында тургус адагаштар Иван Короневский, Алексей Осипов оларга амьдыралында баштайгы адагаштар. Ынчангаш олар нуурга, көдүрлүүшкүн-биле ажылдаат.

№ 71 мехколонида бо чылым Ак-Довуракка электри тождериги, ону хузаан алар, куженишкыны таарышты дуузалл станицияны база тууду турар. Декабрь 22-де, Зигетинтер хушуде, Ак-Довурак Назаровтуд электри энергияны аныгалап эгелерни тандылар дээш мехколонианын келективни деминг-ажыдап турар.

ЧУРУКТА: (созлаган талазындан) Н. Елистратов, Н. И. Роневский, А. Осипов Абаза—Ак-Довурак аразынын элект

О. ОХЕМЧКТИН фотосу

Каттышкан өөрөдиге

ВАРШАВА Көзөңүнүн кир-
киччилери курунелерин Кат-
шышкан чөксөктин күштери-
нүн кезектеринин болгаш

дугаарын даамч өөрчлөгчийн павич баугаар болон мартын сөөлгү хүн-ериндо Польшын, ГДР-ийн болон Чехословакийн дө-ууртун турар

накээрлэринг шөргөлийнц
аттышкан өөредилгэи «Час
-69» деп хураангай ат-бизе
гэлээн. Совет Армиынц,
ДР-ийн Цалионд хүнэ ар-
ганизастаарынц болган
рударынц штабтарынц
ган шөргө кезектеринц
каттыштарынц улам
сэймнэртэйгээрэн. Ва-

Керээзиниң армиялары болгаш чурттарының ара да калы аямыдажылганы аа пайырады моон соңу

Түрөлхөмүшкөктөрүм булган дээ Ойуушугаары булур.

Шагал-Аригтың № 2 школаынын орус дая башкысы
коркумист Елена Кыргысманова Матвеев комсомолчуларын
болгуну удуруп турар. Ол болгуну «Бистин Ленинни ко-
момолдусу» деп айтат. Оон кичелерде кончт солун бо-
лаш чогуур турум баглар донтоалар эртин, алаа 20 дынча-
чы комсомолчулар элор турар.
ЧУРУКТА: Е. К. Матвеев.

С. ОКСУС-ОЛДУН ФОТОУ.

КОМСОМОЛДУН ПОЛИТӨӨРЕДИЛГЕЗИ

МООН СОҢГААР-ДАА ШЫНАР, ЧҮТКҮЛ

Бистин Бармын-Хемчин ра-
йонда комсомол чырымдык-
чынын системасында бей-
даалды дугайында чуну чу-
гаалап болур бис? Районда
иништин-биле 24 политбюлгү
ажылдап турар. Комсомолчу-
лар болгон аймактар «Ле-
нинчи комсомол», «Партия
дугайында бейдаал», «Кру-
гозор» болгон эске-даа поли-
тиктик болгунерде хаара
туттунган. Кекээки школа-
ларда, Ак-Довурактан про-
фессорлар-техниктер учу-
шенинде автомотоклуб болу-
мунда хой аймактар өөрөнч,
иниш-даа, техниктер-даа би-
лини бедирер даш кызык-
корун турар.

Сөөлү үдө агитаторлар-
дын аймада көстүтүлгө
экижон, оларда В. И. Ленин-
ни намырлар өөрөнч по-
литбюлгүнер аймадап ту-
рур. Оларда 160 аягы анык
авадар, өөрелде чорудар
черден ыракт турарлар ки-
чээлдерге идеялык кир-
жис турары солу.

Ажылдап турар болгунер-
ништин динчанында
ниш-даа, пропаганда-дери-
даа, чедикширин аймадап ту-
рур черерин база айткан бо-
лур. «Шекспер» сохотта
«Партия дугайында бей-
даал» өөрелдеси (пропаган-
да О. Кай-оол), олаа сох-
оттун Суг-Кажая сүт-бараан
фермазида «Кругозор» ки-
чозин (пропаганда К. О-
тук-оол), «Болшевик» кох-
отта болгун (пропаганда С.
Мадыр-оол), «Барлык» сох-
оттун Бижиктин-Хал сүт-
бараан фермазида ол ми-
наш болгун (пропаганда Д.
Сенденмаа) — бо черелде
кичээлдин идеялы деңгел-
даа, шымары-даа эки.

Өөрелде чылынч эге-
нелден бээр партияны өө-
редилгени чедикшиге 270
комсомолчулар өөрөнч кир-
ген. Оң-биле кады комсо-
молдун өөрелдештине дур-
жулалык партияны про-
паганда-дери бийлаар та-
лазы-биле СЭКП райкому
кемчелерин алган, ол биеке
ууг дузалы болгон.

Политбюлгүнеринин бо
өөрелде чылынча аныктар
ортузунга өөрелдештиң ү-
түнде айттыгын кеңире-
нелден айтса, школа-ларда
комсомол организацилалары
та «Ленинчи комсомол»,
«Партия дугайында бей-
даал», «Ленинчи комсомолдун
төрүтү» деп болгунерин
тургусузда.

Комсомол чырымдык-
чыны эки организацига, бе-
леткедиг эгелден черелде
оа өөрелде кол бурузунда
чедикширин чоруп ту-
рур. Ынчаарга «Шекспер»
сохотта, «Болшевик» кох-
отта болгон «Барлык» сох-
оттун Бижиктин-Хал фер-

Г. ИРГИТ,
ВЛКСМ райкомунун
секретари.

ПАРЛАЛГАДАН ЧАА УНГЕН

В. И. Ленин күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүнүн дугайында

«В. И. Ленин күш-ажылдын
бүдүрүкчүлүүнүн дугайында»
деп иништинен ном пар-
латтымыз үтөгөн. Владимир
Ильичини ол номда кирген
чоталары социалисттик ин-
тигелде интигелден күш-
ажылдын бүдүрүкчүлүүнү,
ону организацилаларын ар-
галарын таймашылаан.

Москва — Рязань демпр-
орутун Москва-Сортировоч-
ная депозунга баштайгы ко-
мунист суботниктин бол-
гонунда бээр апрельде 50 чыл

болур. Чылымды чогаалар по-
музда ол төрүтүт болушун-
курга тураскааткан. В. И.
Лениннин бүтүдөгө суратгы
«Улут эгелешкени» деп чога-
лы кирген. «Күш-ажылдын бү-
дүрүкчүлүү» дээрде идеялык
барып чаа интигеле тургузу-
ну тийлээрден эң чугула, эң
кол чууга ол болур», деп,
Владимир Ильич демгелген.
Чылымды чогаалдар номун
политиктиг литератураын
парлаада чери үндүргөн.
(СЭТА-нын көрр).

ДАЙЫНЧЫ АРГАЛЫН БЕДИДЕР

Комсомол
амыдыралы

Кичи бүрүзүнүн чүрөнгө эргим
Ленин силүзүткү комсомол биледин
ам 24 миллион аягы анык оол-
дар, кыстар эдилеп чоруурлар. Ол
коммунизм тургузушкунун бир-
ги өдүрүнү туржур бедик күлө-
диг бистин совет аныктары-
тыр. Комсомолдун өлбөстү органи-
зацилалары хурузлени мурнакчы
аныктар-биле үргүлчү өзүп
турар. Коммунист партиянын ке-
рээнге кызыгар чек бедиктен
оолдар, кыстар ВЛКСМ кежигүнүгө
киргенер. Ам комсомолдун өлбөстү
организацилалары 21 муң аягы
ВЛКСМ кежигүнери 500 комсомол
организацилаларда баштап турар.

Комсомол организацилалары аны-
ктар ортузунга улут кичизилде
ажылын чорудуп, оларны идея та-
лазы-биле каңап, мурунда салган
сорулгаларын чедип алырынга ду-
залажып, организацилалар болгон по-
литиктиг аймактарга чачыктырып,
коллективизме, күш-ажылды күн-
дүлөп көөрүнгө, харыскалгалыг чо-
рунка кичизилдеп турар.

ВЛКСМ-ниң 50 чылын байырла-
ры болгон аныктары коммунист-
тик кичизилдеп дугайында
СЭКП Төп Комитетинин донтоалында

база комсомолдун ол жибейкинге
тураскааткан Пленумга бистик пар-
тиянын ТК-нын Чиккине секретары
Л. И. Брежневтин чугазында анык
салгалды анык-херектери улут үнө-
лөдиг алган. ВЛКСМ-ниң өлбөстү
комитетинин чотка чаа эртен
Пленум В. И. Ленинниң төртүнчү
генерал бээр 100 чыл өмн болгон
Совет Тываның 25 чылын теле-
тиг уткуурунун талазы-биле ком-
сомол организацилаларынын кылыр
ажылдарын чугаалажып кирген.
Ында чууга сорулгаларын бир-
зинге комсомол эге организацила-
рын, белүктерин организаци-полити-
ка талазы-биле улам быыгыла-
рын, ВЛКСМ кежигүннеринин күш-
ажылчы болгон политиктиг улам
ынай кедрүлүшкүнүн чедип алы-
рын айткан.

Ленинчи комсомолдун бүгү амы-
дыралы оң эге организацила бү-
рүзүнү ажилында илереп турар.
Комсомолчу бүрүзү колхозтарда, сов-
хозтарда, будурулга, албан, өөрелди-
ге черлеринде, туулдарда комсомол
эге организацилаларында баштап
турар болгон алаа хой-ништин ажил-
чорудулга чачыгып, билини бедир-
ди, марксисч-ленинчи миро-

воззрениени шижээдип алыр. Эге
организацилалар ажилдан комсомол-
дун бүгү ажил-амыдыралынын
деңгели улут хамаарылгалыг болур.

Комсомол ажилын кежигүн бү-
рүзүгө чедир сыры харыскалгалыг
рып турар комсомол организацила-
лары бисте хой. Чөөн-Хемчик рай-
онун «Исра» колхозунда комсомол
организацилаларынын секретары
С. Таспай авторитет бедик. Ол
ында партия организацилаларынын
колхозтун удурутулгалынын дайын-
чы дузалыкчы. Партия организаци-
лаларынын, колхоз баштар чери-
ниң чорудуп турар кемчелеринде
комсомолчулар черле чыдып кал-
бастар. Комсомол организацилалары
ажылын аныктарынын амыдыралчы
сонуургалыга дүшүрү чорудуп ту-
рур. Оларнын өөрелдешти, тускай
мергежилди чедип алыры, будурул-
гын харыскалгалыг адыралыгче
дешидери комсомол организацила-
зынын донтоамал кичээлдеринде.
Чаа, солун чуулдарынын эгеленчлери
комсомолчулар болуп турар.

Наа-Хем районда «Совет Тыва»
совхозтун комсомол организацила
(секретары М. Сымчан) сөөлү үдө
бодунуң ажилын элден экинчиден.

Комсомолчу бүрүзү кандыг бир
ажылда хаара туттунган. ВЛКСМ
комитетиде культура-массалыг, поли-
тиктиг өөрелдиге ажилдарын бий-
диктиг удуруп турар. Эрткен чы-
лым 10 анык оолдар, кыстар ком-
сомол кежигүнүгө кирген, амыгы
үдө элден кичи комсомол кежигүнү
болурунга белеткенип турар.

Комсомолга чаа кирген анык-
тар-биле ажилды комсомол комитет-
тери суларатпайн, оларны комсо-
молдун хүн бүрү ажилыга хаара
туруп, хой-ништин идепкейлик чо-
рунка кичизилдер учурлуг. Комсо-
молчу бодунуң баштап турар орга-
низацилаларынын бодунуң дайынчы
болгон турарын шудургу чедип алыр
херек. Организацилаларынын дайынчы
шижээни бедиктерин, оон хүр-
злениниң чачыг эвин улам быжы-
лаарынга, партиянын шыныч дуза-
лаңчызы Ленинчи комсомолдун ат-
алдарын улам кедрүлүгке комсо-
молчу бүрүзү улут харыскалгалыг
болур болгон алаа телептиг үлүүн
кирер учурлуг.

Барыын-Хемчик районун «Бол-
шевик» колхозунда, «Сут-Хем»
«Тэли», «Межегей», «Найрал»
совхозтарда, Кызылдың пассажир

АТБ-инде, республика типография-
зында, Кызылдың электростанция-
зында, аэропортта болгон эске-даа
черлерде комсомол организацилалары
ВЛКСМ кежигүнүнүн бедик азын
улам кедрүлүгке уланган улут
ажылдары ийлеп турар. Бүдүрүл-
геге чартыкчы, өөрелдиге бел-
гаш хой-ништин амыдыралыг —
идеялык, шериг албаныга үлө-
герлиг дайынчы болуру — ВЛКСМ
кежигүнүнүн бедик хүлээлгези.

В. И. Ленинниң төртүнчү генерал
ден бээр 100 чыл өмнөгө телептиг
учурамыр даш бүгү улустун улут
кедрүлүшкүнүнүн үзүндө комсо-
мол организацилаларынын, комсо-
молчу бүрүзүнүн дайынчы аргазын
улам кедрер учурлуг бис.

Ленинчи комсомолдун кежигүнү
болуп, коммунизм тургузушкунуң
баштайгы өдүрүнүгө туржур
улут алдар. Оң-биле кады ол
чонун, партиянын мурнуна бедик
харыскалгал болур. Оң бодунуң бү-
гү күжүн болгон энергиясын пар-
тиянын херэзин берген кичи шы-
зытырып шыдаар.

А. БАКУЛИН,
ВЛКСМ Тыва обкомунун
секретари.

Коммунистин үлегери

Степан Деликович Санчат-
оол өвүрүн «Торгалы» сов-
хозунуң мурнакчы хойжула-
рынын бирөөсү. Ол чедип чыл
дугурунда хой малдан, төрөн
совхозунга дала хой хойчу
өстүрүп, элек дүктү кыргын
берген. Степан Санчат-оолга
кандыг-даа берге кыш коргун-
чүт эвес. Чүгө дээр, ол ий-
гы үдө малын өттүтү, серин
чайлааларга үш-дүрт удаа ко-
жуп чораш, эки семпирт.
Ында азыралыкчы хөөн чок,
чыл санында 20-25 тонна си-
генини боду белеткер. Кыш-
тааның септелгени боду кы-
лыр.

Оң доканында ам үш чүс
бедик сөс хой бар. Оларнын
иптилин ийя чүс чеден сөс
хой хураганна. Оон ийя
чүс сөзөн бир хураганны мен-
ди докуртуп турар. Кыш-
таанда ситен ам-даа 20 тонна
ажыг. Хураганнарнын ажаал-
да-кемчелеринде улут ки-
чээлгени салып, оларын үш

кезек черде үзүп алган, сак-
ман аргаам-биле азырал ту-
рур. Чаа төртүтүгөн хураган-
нарын хүнде илеринге үш-
тен эвеш эвес катан эвешер,
тотурбас хураганнарын эске
хойларга чаштылар, немел-
де минералдыг кемирни бери-
ни Степан Деликович эки
организацила келген. Хура-
ганнар олма кире бээр, оларга
сигенини хендир-биле ба-
лаап бээр болгон сула база
эске-даа кемирни тускай о-
гачаларга салып бээр.

Хойларынн деңгелде бай-
далы эки. Хой оолдап турар
үдө оң кадыдын хынамчалыг
чорудуп, оолдапкан хойлар
биле оолдапкан хойларын ийя
агы кадар, немелде кемир
үргүчү бээр. Ындыг кичи-
ниң көргүзүчү чыл санында
эки болбой калчар.

— Бистин бригаданың хоо
амгы үдө кидин тулук оол-
дап эгелден. Төрүзө чогуур

4500 хойнуң 75 хуузу оолдап-
кан. Оларнын чаш хураганна-
ры шудуру оңта-менди. Мал
ажылдыг бедиктен, кыш-
ман хойжуларын маңа кем-
челер учурлуг. Чикээл-
гө Одай Улут-бол ам башы
100 хойга оонаштыр 93 хуу-
ганы. Куулар Санчат-оол 92,
Донган Алай-оол 90 хураган-
ны камгалап алган, оңта-мен-
ди докуртуп турар. Оларнын
хойларынн оолдапканын
үргүчүлүгү — деп, Степан
Деликович чугаалады.

Чаш хураганнарын өстүрүп
доруктурганга кызым ак
ажылдап турар мурнакчы сак-
манштык ол бригадала база
бар. Оларнын чикээлге Бил-
чимма Санчат-оол, Тамара
Донган, Лора Донган олар ки-
рер. Олар кири бүрүзү 75—
120 чедир хураганнарын до-
руктурар, чүтүдүгү ажилдап
турарлар.

С. Санчат-оол «Торгалы»

совхозтун Чоада хойжу бри-
гадазында партия болуунуң
органнакчызы. Малчылар-
нын ортузунга организацила-
салыг ажилдарын донтоамал
чорудуп турар. Боду ножазын-
да чурттай турар малчылар-
нын алаанын үргүчү барып,
малды ажаан-төзөлгөнүн та-
лазы-биле бодунуң байлак
дуркулгалыг оларга күрөд-
дип-биле дамчыдып берип ту-
рар болгон беседа, номчула-
ларын кылып берип турар.
Шак мидит ажилдарын чоруд-
уп турганынын түнелдиге,
ол бригада эртен чылын чүл-
ге совхозта эвес, харын ра-
йонга мурнакчы болуп, ча-
рыкка тилеп үнөт.

Ол бригадала бо чылын 100
хойга оонаштыр 90 хураганны
ажыг планын совхоз берген.
Ынчалза-даа бригаданын хой-
жулар боттарынын бүгү ар-
га куралдарынын саян көр-
гөт, 95 хураганны докурту-
рар, бир хойдан-на 2,5 г дүк-

К. ХЕРТЕК.

Мурнакчы хойжу

Ак-Хаанын артын ала бээр-
ге, машинанын чазалыг
ортунап ырак эвеште кыштар
бараан көстүп турар. Ол бола-
ча «Чыра-Бажы» совхозтун
хоочун хойжуу Ондар Салмы-
тын кыштап-дыр. Бо чылын
берге кыжынынан чачыс-даа
баш мал окусман даш Салык
эвеш эвес күненишкенин үн-
дүргөн. Ол моон мурунда
чыларда кодон хойнуң чиди-
ри-биле 10 тоннадан эвеш
эвес сигенини белеткен ап тур-
ган. А эртен чылымды күн-
үндө ол четир санын ситен
белеткен ап шыдавын барган.
Оң кадында кыш соок болгон
улут харыг, берге болгон.

Бар мал ченин кончтү кам-
налгалыг чарыдары-биле че-
ргелештир, коммунист малчын
хойларынн кышкы оларын
шын таарыштырып, харын дай-
былларынын кемчелерин ап
турган. Хойжу бүрүзүгө хар
далыйлаар трактор чедиле-
с болбай аан. Ичкан келир ор-
та, Салык бир болдулар арганы
ажыллаар деп шижитиреп ал-
ган. Совхозта төвөлдөр бар. Хар
далыйлаары-биле бир аданын
хойжу чөпшөрдени алган.
Хойларын кадарар чери ол
ындыг аныг хүнүнүң-не те-
вен-биле далыйлап ап келген.

Төвө алган, далый өстүрүп
хар тирттары-биле малчын
Салмытын үлгерин эске мал-
чынар база эдереш, хой ка-
дарар черинин харын боттары
далыйлап турар апарган-
нар.

Хоочун хойжу Салык кодон
хойларын кызымал-биле ич-
чаар менди кыш ажырып ту-
рур. Ол хой ажилында 21
чыл болгон. Оң доканында
525 баш эр хураганнарын
күш-деңгели эки, боттары чет-
че-менди.

М. ЧАШ-ООЛ.

Ажыл-йшчи

Назын-оол 7 чыл иштинде
Ак-Турт сурда кинемехани-
теп ажилдап турар. Анык
кижи ажил-йшчи чоруп-биле
чонуну хүндүткенин чаалап
алган. Ол биче сепкилди, хой-
ништин.

Эш Назын-оол районунуң ки-
номеханиктеринин аразында
социалисттик чарыштын тий-
лекчи болуп, коммунисттик
күш-ажылдын малчынын аты
чедип алган. Кинемеханик
таймашырын калба-биле чоруд-
уп турар. Кино эгелер мур-
нунда кыскады-биле ам үнөр
киномун дугайында чоң та-
ныштырып бээр. Ынчанга
Назын-оол ай, квартал планна-
рын үргүчү ажыр күтүспөп
турар.

Улут-Хем район

ЧОНГА ПАРТИЙЖИ СӨС

салбырынга «Совет үениң дур-
гузунда Тыва чериң сайла-
ралы» деп лекцияны Тыва
АССР-ниң соңлап хандырыл-
галы министери А. Даваа
кырган. СЭКП райкомунуң
секретари А. Загайнов
новтуң делегей байдалынын
дугайында кооператив аны-
чыры тышын ажил-агы че-
ринге номчаан лекциязынга
хой кичи кирип, соңуурга-
ны айттырлар дала хары-
ны алганар. Олаа хүнүнүң
кеңээлинде эш Загайнов ра-
йон төвүнүң чурттагачылары
Кадыт уаус республиканың
амгы байдалынын дугайында
лекцияны номчаан.

Улут башкы В. И.
Ленинниң төртүнчү генерал
ден бээр 100 чылынга төлө-
тиг учурамыр даш соци-
алист чарышты улам кал-
бартыр талазы-биле лекция-
ларын төвө-хемчелер ол хүн-

пун эске шагында дыңаан-
нар. Ону СЭКП райкомунуң
ажылдакчысы С. Кирал-оол
кырган. Септелге тулут үч-
тогунуң ажилчыларын пар-
тия райкомунуң секретари
А. Колеткин делегей байдалы-
нын дугайында номчаан лек-
цияны улут соңуургаан.
«Ленинчи юбилейге Совет-
терин сорулгалары» деп
лекцияны райкусовом дарга-
ны Дамдин-оол район төвү-
нүң чурттагачыларына кыл-
ган.

КЫЗЫЛ ХООРАЙНЫН ая-
бан организацила, будурулга,
транспорт организацилалары-
га шупту 30 аягы лекторлар
болгон илетекчилер барын
яны-бүрү темага солун лек-
цияны чоңга бараалаткан.
Лекторларнын аразында эр-
темир кандидаттары, күрү-
нениң педагогика институту-
нун башкылары болгон пар-

тия, совет, комсомол ажилда-
чылары, будурулгаларын
укурукчулары, школаарын
директорлары, башкылары бар.

ТАНДЫ ӨВҮР. БАЙ-ТАЙ-
ГА, КЛА-ХЕМ районнарынн
бүтү деңгелдеринде журтта-
чылыг чер бүтүзүгө ол ра-
йоннарынн лекторлары, илет-
кеччилер чедип, чоңга кү-
зүн чедир лекцияларын
номчаан.

Республика масштабыга
чаралап бо хүнде Барыс То-
жуунуң илжиктери, Бай-Тайга-
нын хойжулары партиянын
сорул кичиринч солун дын-
чан турда Улут-Хем, Бин-Хем
районнарынн ажилчы чоңу
лекция, беседа дыңаанын
барган. Чүгө дээрме мыда пар-
тия райкомнары олаа чогуур
кичээлге салбай лекция,
беседа организацилааны дыка
четтес.

Частың чылыг ке-
жээни. Ол бо кудумчу-
лардан чоң даштыгы-
биле Кудумчу бажы-
ныне шуужуп турган.
Ол дээрме Арыг-Бажы
суурда херээжендер чо-
куленинч организацила-
тааны бот-тымынгар
урап чууга көрүлгези-
нин эң сөөлүг № 12
агитаторларынн кон-
цертни көр даш чоңу-
нун чыгыма турганы
оң.

Баштай «Билг» ин-
тигелениң кежигүнү,
башкы В. Намчы-оол
«Делегей байдалынын
дугайында» лекцияны
номчаан. Оон соңла
көчкөмпер ортузунга
чоруткан шахмат
шыны жаргалда-
нын түнеленин чарлап,
тигелешкенин өртөити
белеткер-биле шынаан.
Шахматка бирга черин
33 харыг Хорайдын
Кара-Уруг, а шахмат
Дамзы-оол Синякина
эвеш.

Даралаанда
башкылар В. Намчы-
оол, Д. Биче-кыштын
организацилааны агит-
аторлар коллективни
ини концертни чурттап
чылар улут соңуурга
биле көргөн.

С. АЛДЫН-ООЛ,
Улут-Хем район.

ЧУРУКТА: коммунист күш-ажылдын шалымчызы З. И.
Гиманюктун чер будурулгаларын минералдарын шижилген
турар. В. РАЧКОВСКИЙНІН ФОТОУ.

Кузенчик аалчылар

Ондар Калчан «Сут-
Хем» совхозтун Кызыл-
Тайга суурунда беш
чыл почтачылап турар.
Ол хүлээлгезин эки бил-
дер, чонун чагыдалы-
ганы, чагаа харылаа-
ны саздаатын чедир-
ни турар. Оң намын
улагатса-да аныктар-
дан дулак чок, омак-
серген.

Ол чүгө солун, сө-
күзү тардап турар
эвес, суурда кыргы-
нарнын пенсиязын, хой
уруугу неслерге күрүнө
дузалыкчыны чогуур
үзүндө чедирп турар.

Хоочун коммунист
Ондар Сотпаевич Кал-
чаннын кызымканай,
биче сепкилден даш,
ону суурун чоңу хүн-
дүлээр.

С. Ондар,
Чөөн-Хемчин район.

Михаил Даржаа
«Тикелге» совхозтун
почтачы. Күр чер
суурун чурттагыч чо-
нуң чагыдалыгын
олаа чок чедирп, хү-
зүн ажилыга аң
сепкилди, кызымканай
чоруп көргүзүп турар.

Михаил Шырапович
мурунда Күр чер ко-
до Совет даргазына,
тулут бригаданың
ажылдап, анык эсе-
нге үлөгер дуржулгалын
көргүзүп келген.

М. Даржаа почтачы
хүлээлгезинде аялга
суурда эки агитаторун
бирозон. Ол Күр чер
кодо Советтин депута-
ды, соңуучуларынн
чагыларынга сатыш
човатыр.

О. ДАНМЫТ,
Тады район.

Солун кежээ

Часты

Делегей бо хуннерде

Национал фронтунуң ТК-зының медеглели

Вьетнам айтырын шитпирдиргичи «кара чангыс ар-газы» кылдыр. Американың Каттышан Штаттарының бол-гаш сайгон администрация-ны сандап киргизе «чүг-ле боттарының аразына чу-гаалажышкыннар» чору-дар дээр чүвези-биле холбаш-тыр Муруу Вьетнамды хос-таарының Национал фронтунуң ТК-ны төлөөлүчүлүккө пар-лап үндүргөн медеглелин Парламент хосталга агент-ли Муруу Вьетнамдан да-чыткан.

Шитпирдиргичи чуга-лажышкыннар чорудары-ның арга-методунга эвес, а Никсонун чазза Вьетнамга удуз бодунуң агрессиязын со-м-

чедип алып дээр Парижге келген деп, медеглелде чуга-лаз. Ындыг болза-даа АКШ-тың чазза Муруу Вьетнамдан болгаш сайгон администрация-дан моон соңгаар-даа салды-пас, бодунуң шериглерин бол-гаш эвилелчилериниң шериг-лерин Муруу Вьетнамдан чу-газ чакыз үндүрбес, вьетнам улустуң национал кол эргеле-рин ак саткилдин-биле хүндү-лөп карбес болза, чугаала-жышкыннарды кандыг-даа хевир вьетнам айтырын таа-рыштыр шитпирлеп шыдаас.

АКШ Парижге Вьетнам та-лазы-биле чөвүлө хуралга бо-дунуң шаттыктарының бүгү уржуктары дээр харысалга-ны бүрүн хүлээр ужулгуд деп, медеглелдин түңгелдине айты-кан.

Чангыс эпче базым

ВЕНА. (СЭТА). «Фолькс-штамм» солун Австрияның Коммунист партиясының ТК-ның секретари Эрбис Шарфтың харыяларын пар-лап үндүргөн. Эрбис Шарф коммунист болгаш ажиал-ны партиаларың делегей Чөвүлө хуралы белектер комиссияның хуралдарына кирешкен АКП-ның төлөө-лүчүлүккө болгаш ажиал-ны партиаларың делегей Чөвүлө хуралына белектер делегейниң коммунист шим-чозокторунун чангыс эвинче бурунгар чугула-зым болур дээринге Шарф бутааралы изергейдэн.

Мурнуу Вьетнамда тулчуушкун

ХАНОЙ. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамды хостарының Улустуң чексиз күштеринин Тайиниң моңкуда кезектери чалга армияның оңа ужу-гуздары шериглеринин 3-ро-тамын савдан үндүргөн. Пар-лап алыш хосталга агент-ли-нин дамытканын барым-даалаш, ВНА агентлидин-дин дамытканын биле алырга, па-триоттар америк-агаар десант дивизияны оң ротага дуулажыры-биле келген ке-зектерин артиллерия-биле боо-лаан.

Март 20-де мурнуу-вьетнам патриоттар Ниньдунь кодо-суурда чалга шериглерин 9-ку парашют дивизияны кезектеринин кап-даа уула-халдаш, 50 хире кижиле савдан үндүргөн. Март 22-де Тайиниң моңкуда чалга шериг-лериниң парашютчуларының оңа өскө батальонунга база халдашкын болган. 100 хире кижиле олурган болгаш ба-дылаан. Ол-ла үениң дургу-зунда Тайиниң моңкуда па-триоттар 200 хире америк сол-даттарын савдан үндүргөн. 14 шериг машиналарын болгаш бронетранспортерн уу-ту-каан, бир самолётту дүжүр ат-кан.

Президентиниң медеглели

КАРАКАС. (СЭТА). Прези-дентиниң Мирфлорес орду-зунга болган парлаалга кон-ференцияга президент Рафа-эль Кальдераның айтырлар-га харыялашкан, медеглел-ин болза, Венесуэланың Ко-ммунист партиясы ажиал-ны боттарының-туртка тайбын-ны чедип алырга баштайгы ба-зым.

Чанак чуртга кобду, дүжүм ба-чурунун тургузары-биле кемчелерин чоруту боттаан-дар дээрин Кальдера чуга-ла-ан.

Совет Эмилди-биле дипло-матты харылашканын чазан-тын катап тургузар ботта-тарын президент баштыкан.

ЯКУТ ААЛЧЫЛАР

Якутияның Курье уни-верситетинин студенттери 35 кили ам Кызылда чедип келген. Университеттин тө-лөөлүчүлөрү ботур боту-дуну удузуктуу, Якутияны кү-рүе университетинин аспи-ранты Ильяновский Семён-ов Сивцев мунчаар чуга-ла-ан.

Бистин келген херозис-болза, Кызылдың башкы ин-ституту-биле бижыт хары-лааны тудуру. Бо өрөөндө-чөвүн хой-ини ортиан-цияларын ажиал, студен-тилерин өрөөндөчү, ажи-алыры-биле тандары. Ол-мыкшап Владимир Ильич Ле-нинниң тургустунуң хүндүн-дөр 100 чыл оон тавараш-тыр калды ажиалдыктын чоруду, найрадыг хары-ла-а тудуру, бот-боттары-ның аравыска төлөөр сол-жарын, социалист чарыш-чорударын дүжүрү алыры-болур. Оон аңгыда тыва улу-стун эртен төгүзүн билип, оларын амы амырал-чуртталганы, социалист таа-чаарылар-биле тандар-чоруду бис.

Факультет аразымын бот-тыныгыр уран чугу-руларын чорутканын, түңгелди, «Сергелхсинин оттары» деп ыры болган та-ны ансамбл тургустунган. Ында колдуунда-ла тогу-фе-лология факультетинин сту-денттери хаара туттунган. Эске факультеттерден база бар-ла, Сергелхс дөргө бис-те студенттер хоорайжы-гачынык алы-дыр. Ансамбл-дын ады база-ла оон үн-дү-рүттөгөн. Ол ансамбл-дын шупу кирежикчирер эес, чүтүг чалдыкы бистин-биле кады мында келген. Ичан-гаш кымылчылар концерт-биле баран болур сорулга-зым. Оон аразында на-ционал хандыг хөгжүмчү-дөр.

(СЭТА).

Венг Совет республиканы чарлаан-дан бээр 50 чыл болганы-биле холбаш-тыр делегейниң шериг уран чуртталга делегейниң ажитынган. Бол-гаш, Венгрияны, ГДР-ни, Польша-ны, Румынияны, СССР-ни, Чехосло-вакияны уран чугула мастерлеринин чо-гулу.

Парижте чугаалажышкыннар

ХАНОЙ, март 28. (СЭТА). «Хосталганың национал фронтунуң хууда белектер кы-ларынга тайбыны тургузар дугайында айтырың чуга-лажыгы белегинин» дугайында Сайгон администрация-ның башкы Нгуен Ван Тарийин медеглел кылган-га холбаштыр «Нан за» со-лун ботун «Кара сагыштыг калжарлашкыннар, дедирелер тургу» деп өгелги тайылбыр-лап парлап үндүргөн.

Ол кара сагыштыг калжар-лашкын болган. «Хууда беле-ктер кылдыр» арганы ажи-лаар болза, Парижте эртен ту-рар чөвүлө хурал калбарган туруп болур; АКШ болгаш оң-чалчалар чөвүлө хуралды баш муштап байдалын чалы-дып үндүргөн болган, ол «са-валды» кирген деп чүвезе

дугайында

хой-ининиң сагыш-болзын ботурткеш, аңаа аңаа-ла кылдырыгы оң калжарлаш-кын хамыкты мурай ула-ган. Ук калжарлашкын АКШ-тын кара сагыштыг ботал-дын чажыгар, эжелекчи да-йыны соксалыр болгаш Вьет-намга тайбыны катап тургу-зар дугайында кол айтырымы кичээлге чалдыр база бар кара паланыг.

Парижте эртен турар чөвү-лө хуралды чедикчир чөк-болуп турарын чылаааны хууда белектер болгаш ту-рарына эвес, харин АКШ-тын Муруу Вьетнамга хамаарыш-тыр беле-ле олаан Сайгонун чалча администрацияныг а-ныаннп турарының уламын-

дан белектерин утка-шынар чөк болуп турарында» деп чү-вени тодаргай айтыры эрге-жок чугула»—деп, ол тайыл-бырда дедирелен.

Тиеу-Би-Хонгун чалча администрация «чүгө чал-чаларын болгаш национал ө-керликчилерин бөдү, ич-чангаш кымы-даа төлөөлүчү-лөвөй турар болгай» деп, та-йылбырда чугаалаан.

«Вьетнам улус АКШ-тын империалисттеринин болгаш оларын чалчаларың кара сагыштыг калжарлашкынны, дедирелер тургустун шит-пирит сойлап турар»—деп, ук болуп бижген.

Вьетнам улус тайбын-га кон-туктук, ботур хазарыш-пас догунашкыны болгаш хосталганы үндүргөн болгаш, ботур тайбын ол болган ту-рар ужулгуд.

бодал-биле баш бурунгар та-йылбырлап, бо тайбын ичин-и-тианын буурап дүжүрүн чү-чүрүп эгелен. Израильди да-мыткы херектер министр Абаа Эбан чоктаа чаз Ваши-нгтонче далаш-биле ужулгуд-унгөн. Америк парлаалың бис-жөн-биле алырга, Абаа Эбан-ын сорулгазы болза, чөвүлө хуралга киржиринден ойтала-рын АКШ-тын алаан кижиле-ринден чедип алып дээр орал-лажышкынны кылары болуп турар.

Израиль Чоокку Чөн чүк-түн айтырларын тайбын ар-га-биле эвес, а күш ажилап тургаш шитпирдир боталын көргүзөр ужулгуд дайын чору-птураларын шымыдары-биле Тель-Авивтин политика-ны паралаага пропагандалыш кам-панын болгаш дипломаттыг ичпеккей чорукту калбарган дугайын Израильга ууар агрес-сия чаз үлгүлөргө хере-чине турар.

Израильдин ымыд анымыл хөдөлгичинери авантюри-сти утка-шынары дээринге чы-гынып чок. Оларын араб чурттарга ууар дээрчег үлгү-лөргө алындыла барган бот-тарына ууар анаар.

Израиль дайынзырактарының авантюристтик кордалдары

Март 26-да Израильди ре-активтиг шүгүредекчи-бол-лакты самолёттары нортан де-вискээрин ханындаа ас-Салта райоңа нортан кезе-суурларже болгаш хамааты ту-дугларже араатангы хал-дашкыны кылган. Ол араа-тангы халдашкыны түңгел-динде 17 кижиле өлүрткөн бо-лган 25 кижиле балыктаткан.

КНО-ну Айыл чок чорук Чөвүлө хуралын нортан чазатын дилан ботур да-лаштыг чуртун-биле чымыл-ган болган Израильдин тала-зын Нортанияга ууар агрес-сияны үргүзүлөп турар үлгү-дөргө херектер дугайында ай-тырың чугаалажып көрүн эге-лэн. Оң баштайгы хуралы-га санал берген нортан төлө-лекти эль-Фаран айтыканы болза, сөөлү үн айларын дүжүзүндө израиль дайын-зырактарын нортан девискээр-же чексиз халдашкыны соксаал чокка уруучулар кел-ген болгаш улам-на шапкин-чы бар чорутур.

Араб чурттарга ууар Па-рижте агрессия үлгүлөш-күннениң күштелгенин чү-нү-биле тайылбырлаары? Оң кол сорулгазы мурунку хевээр аркан — ботуршес-чорукту байдалы араб чурт-тарга тургузар болгаш араб

(СЭТА).

АРГА-МЕРГЕЖИЛ СОЛЧУРУ АЖЫКТЫГ

Самагалдай ортукма шко-ламыда интернат бар. Күрү-нүн дозу хандыргалында 50 ажиал урууларын мында хаара туткан. Школярының өр-өренниге, тургустарына таа-рычалыг байдалы тургу-зынче сагыш ээлип турар бис. Чурттар өрөөндөр ары-шөөр. Азы-чем, ич-кеп хандыргалымы багай эвес.

Урууларын күш-ажыла кижилеринче, эстетиктиг чан-чыдарга өрөөндөр, амырал-га белектер талазы-биле ажиал чоруп турар. Хосту-штарда ызы-бүр темалар-га лекция, беседа эртен ту-рар. Калас удузгучулары интернатка келген уруулар-ның бот-кылаз кымыл ту-рар хайтаргалар. Ылаңгы-10-гу класстын башкымы С. А. Сат, кижилерде ажи-алың талазы-биле өрөөндө-чөргө эргелекчи Э. Х. Намгаал, өрөөндө эргелекчи Ч. Д. Ондар, кижилердин башкы Б. Д. Дуншун олар интер-натка доктаама келирер.

Багай өрөөннү турар өрө-никчилерин ала-нелер-биле харылааны тудун турар бис. Урууларын өрөөндөгү-нче сагыш айтырып ту-гуда деп олар турар бис. Күрүне хандыргалында ба-гай өрөөннү турар уруулар-ның хой кезин ес чыа шко-лаларында шачып кээп ту-рар. Орус дыл талазы-биле бергедешкинерге олар таа-варжып турар. Орус дыл, ма-тематика ыппаш коз эртен-нерге өрөөнчилерин бис-тиниче кичээлге салыры көчүгү чугула.

Чоокта чаз Кызылга рес-публиканың школярында интернат эргелекчилериниң семинары бооп эртен. 10-хон-густун семинарына бистин ажиалымыска ажиалтыг хой чурттар билип алыдымы. Интернатка өрөөндө-чөргө кижилер ажиалды канчаар организаастаа ажиал чур-туу чугаалашкан. Оон аңгы-да кижилерде ажиалтыг те-

маларга лекцияларын ды-нап, ужуражылар, экскурсия-ларын эртеринче, Ылаңгы-Кызылдың № 7 школяры өрөөндө кижилер ага-ла ит ажиал-биле таамакчалымы онза солун болду. В. И. Ле-нинниң амыралымын бол-гаш ажиал-чорудуламын үлгүлөргө урууларын кижилер талазы-биле уу-гу ажиалды бо коллективте чо-рудуп турар.

Башкы институтунун баш-кымы Г. Бажутианың «Урууларын ажиал-чалың онзагай байдалы», Л. Шар-ипованың «Бере урууларын кижилеринин онзагайы», баш-кылар билип беледери инсти-тутун интернат ажиалымын талазы-биле методик А. Дар-жааның «Интернат ажиал-панын тургузар» деп лек-цияларын дыңдадымы.

Семинарны лекция, беседа буртуу сагышка киргичел, уу-гу саздары болган. Тека буртуу бистин ажиалымын кезе бооп кирген. Шап мыл-дыг хевирлел өрөөндөгүн

түңгелди канчаар ажиал-дарының бүгү-ле аргалары улам тола бадикын кел-дир. Ам сорулга чүз дээр, интернат урууларын өрө-ндө кижилерде ажиал-биле кижилеринин ажиал-биле ботур чурттар у-лгүлөргө арга-дуржулга солду-галы база болган. Кымы-Мажалык база Бай-Тал орту-малы школаларында интернат эргелекчилеринин саналы со-лун, өрөөндөгү болду.

Семинарны организааста-нымын ужу-гуламын база катап айтканын, чүгө оон-биле кымылаарнамын, та-рын интернатка хой бот-рунун кичээлге салып, мыда дөргө херекселер та-лазы-биле ажиалымын чугула-дан көрүп негетинип турар. Интернат дээр урууларын ийги бажык болганда, оон дөргө-шкелден дөм бугу-гу-ле хандыргалымы база кол айткыр деп болзар мен.

М. УВАННАЙ.
Самагалдай школярында интернат эргелекчил.

Кажан келир силер, тээлижилер?

Бо чылдың кыжынымын чыккылаа соок хүнеринде «Болшеник» колхостун спортчулары ажиал машина кырында олуруп алгаш, Бай-Тайга районун төвү Тээли суурга хал чедергеш, ол суурун хойкей, шыдыраа командаларын уткан бис. Ол дугайын республика со-дууларына бижген болгай.

Тээлиниң спортчулары бис-ке келирин ичээрда алааш,

соокка чарган ора кыпташ, бо үгө чедир келбиз. Ындыг ажиалтыг ужуражылар спортчуларын мергелжили беледирин ажиалтыг болгай. Ам час келди. Спорттун чалгы хевирлеринге күжүр шөпө биске кажан келир силер, тээлижилер?

А. ЕВРОП,
шыдыраа ийги-разыдагы.
Барыш-Хемчик район.

Москва туристери, солун маршрут

Тываның бойдуз-чурмаалы калас-чараш. Төрөн черинин байлак арга-арымын, тайга-сымын эртин, аян-чорук кымыл чорутка экини чүз дөр боор. Тывада турган по-те-реш турар. Эртен чымыл чүгө Бай-Тайга районун де-вискээр билип тус чер-тинин школярының, ажиал-чының, республика ийги-ли болгаш өскө-даа аян-чорукчуларын оң-он туре-нич походын чоруттуган.

Ленинниң комсомолун тө-дүгү белек чыл оон дөмдө-дөрүнүн ботурунда туризм-нин област чөвүлөт бис. ВЛКСМ оюму Мунгүлөк тайгагыне ботур аян-чорук-чуларын атырган. Олар 16-вад ийги чегин ээлеп тур-ар (Мунгүлөк-Тайга союзу) белек тайганын шимшик ба-жыла чекеш, туку кадаан, шалда туураалдыг бижикти атырган.

Ол-ла үеде «Мунгүлөк» колхостун аныктары Мун-гүлөк-Тайга чедир турист по-ходту организаастаан. Аңаа хой комсомолчулар кырып, ырык, берге аян-чоруктарга шыдамын дөргүткен.

Турманын Москва хоорай чөвүлөт аян-чорук экс-педициямын бо чылдың март 6-дан 24-ке чедир Хемчик ба-жыкче походу чоруткан. Оларын сорулгамы — Тыва-нын калас-чараш бойдуз, аи-мени, арга-арымы, ак-көк хем-лери-биле улам хандыр тай-жыры болур.

Шупту 15 аян-чорукчу ийи бөдүккө чарым алгаш чо-роаннар. Оларын Ю. Цветаев биле Л. Калашникова олар баштап чоруп. Туристтерин аразында ажиал, бакмы-лар, кижилер бар.

Ю. Цветаев — туризмге спорт мастери. Ол, Зальбру-стун, Пампирин бажыкча ба-за чедип чорган. Оон-биле бе-седасы үеинде ол мынча диди:

— Хемчикти өрү азгаш. Шапталыг таңымынга чет-теш. Чөөн-Хемчи, Чынте-Хемчи, Шоолашты эртин, келди. Тываның агаар-бойдуу, арга-арылары, хем-нери кайтамчык-ла чарыш-тыр. Бисти бо черин чокчу-

Туризм болгаш спорт

ылдыгы малчынар ээлдек хүндүлүп турду.
Ийги болушту баштап чоруп Лидия Калашникова бистин ботураанымыс ай-тырымы салды.

— Даг-Алтай Автономнун област савдерин ырык эс-тер. Ола, азы оон бээр аян-чорук кылганын бар бе? Бай-Тайга тургуч походу кылыр болза, дыма-ла таа-рычалыг маршрут бар-дыр.

— Хемчик бажы таварып, артты ажиал, Даг-Алтайны төвү Даг-Алтайск хоорайда доктаган. Абаза — Ан-Дову-рак аразында чаз орук-биле эеп кээр болза, солун-даа, беле-даа-дыр — деп, тури-стерин бирези чугаага ки-ришти.

— Ол чоруй В. И. Ленин-ниң шөдүлгө чурттал тур-

ганы Шумеников суурну ба-за таварыпса улам эки бол-бас бе?—деп, эскез немен катты.

Шынап-ла, москвич аян-чорукчуларын сүмези аян-чорук билип деп дөмдөдүм. Бо айтырымын турманын област чөвүлөт, ВЛКСМ Тыва обкому өрөөннү көр-бөз ажиал. Ылаңгы В. И. Ленинниң турттуу-ниден бээр 100 чыл болу-рунда туураактаан найра-дын аян-чорукчу мунчаар организаастаа болза чөргө со-лун.

Маршрут тургузарыга Хемчик уунда чуртталгалар дуулаан болур. Ында Даг-Алтайск хоорайга хой катап четкен, чер ичөөсө кырган-нар бар болгай.

М. КЫРЛЫГ-КАРА.

Тиилекчилерни адаптаалы

Хероженеринин II спарта-киадына кириштер эртин-тер. В. И. Ленинниң ту-руттугун хүндүлөп бээр 100 чыл болуруда болгаш херо-женеринин VI бүгү Тыва сьездяныг туураактаан шыдыраа болгаш шимшик хуу болган команда ажиал-биле бирги чер дөм херожен-ер маргылдаа докутаан.

Бай-Тайга районун төлө-рү Антонина Оорнак шыды-раага удуз ап болур 5 салы-дан 4 саны алгаш, бирги черин алган. Сөөлү хүнде ол Таңдыдан келген Оюн Сарага уттурган. Ийги черин М. Че-димова («Спартак»), үмкү черин Оюн Сара ээлеп.

Уруулар аразыга маргыл-даага Зоя Херек («Бай-Тай-га»), Тахара Ховалыг («Улг-Хем») олар эки ойлаан.

Шыдыраа команда ажиал-биле бирги, ийги, үмкү чер-

лерин Бай-Тайга районун, педагогика институтунун, «Спартак» спорт институту-нун, а шапкы Улг-Хем, Бай-Тайга райондары, пе-дагогика институтун, ко-мандалары дараалаштыр ал-ган.

Хероженеринин шимшик маргылдаага шаңалдыг хуу черлерин Лариса Ко-буй-оол («Улг-Хем»), Т. Ну-румаа («Эрэн»), Валентина Самдын («Бай-Тайга»), а урул-дар аразыга маргылдаага Гая Кобуй («Бай-Тайга»), С. Шокуз-оол («Улг-Хем»), Ортун-Назын (педагогика ин-ституту) олар дараалаштыр чедип алгашкан.

Тыва кичи командаларга туураактаан ажиалыны, а тус-тус, чемпионнарга эртен-тиг белектерин тываскан.

Л. ФЕДОРНИНА.

«Тываның аныктарының» шанналы дээш

Шыдыраа маргылдаанын кирежикчилерин сөөлү шитпирит салды мартын 28-те болган. Көвөс — Саян оларын ужуражышкыны хамык корукчуларын кичээлге хаара тудушкан. Григорий Ковев салгыны эгелден тура-ла эрестиг ой-лап, ботурун тургузуп ажиалган алган. Материлдыг күш талазы-биле бакмыраа Бай-оол Саян дүжүп берип-кен.

Тамба биле Чадамбын оюну солун болган. Чадамба озадал келген, ажиал дү-гөн көкүп турган, уулу час-тырталарын кылган. Сал-чак Тамба оңу дүжүп бо-

ринче албадкан. Чыртан-оол Оюн биле Иван Түлүш ойлаар ужуражы турган. Тү-лүш шупу келбей бар-ганында судуя колдоткан оңу уттурган деп санаан. Бирги разиричугу Бурханов — Кевин-Лонсани, Чоудун — Баче-оолду, Мунгүл-оол — Фейс-оолду утканнар.

Бирги черин Тываның ном тултур черин ажиал-чы мастере кандидат Чыр-тан-оол Оюн чалал алган, оон савы 9, башкы инсти-тутун студентин бирги рази-ричугу Мунгүл-оол Төлөш 8,5 саны ап, ийги черин ээлеп, үшкүзү башкы ин-ститутунун башкы Доран Бурханов — 8 саныг, дүр-күзү Тываның чурт-шити-дел музейин эртен ажиал-дыкы бирги разиричугу Мунгүл-оол Кевин-Лонсан тус-туста ээлепкен.

А. ДЫРТИЙ-ООЛ.

Редактор К. Н. ДИГА.

КИНО

АПРЕЛЬ 1-ДЕ

«НАПЫРАЛ»: «Кортис» 10.45, 2.15, «Бар кижир артык» 12.45, 4.45, 7.30, 9.15 ша-ктарда.

«ЕНИССЕ»: «Канон четки-лер» 10.30, 2. «Улгү мансэр-лер аразында» 12.45, 4.8, 8 ша-ктарда.

«КАА-ХЕМ»: «Кажы-бы-жы» 3. «Алтынның тутту-рун» 5, 6.45, 8.30 шактар-да.

Эртен субботада Кызыл хоорайга час-ты баштайгы дараакы болуп, аны-бүр ассортиментилг улетур, азы-чем бараанын деген, калбак масанын са-

алып шыкканын организаастаан. Ол хүн чонга 29